

Multikulturalizm azərbaycanlıq ideologiyasının tərkib hissəsidir

Şahin Hüseynov,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının II kurs tələbəsi

Dövlət, ölkə nə qədər çox xalqı birləşdirsə, bir o qədər zəngin olur, çünki onların hər biri ümumdünya mədəniyyətinə və sivilizasiyasına öz töhfəsini verir.

Heydər Əliyev
Ümummilli lider

Multikulturalizm xalqlarda mədəni və dini tolerantlığı formalaşdırmaqla bərabər, dünyanın dərk olunmasına əsas prinsip kimi yanaşır. Başqa sözlə, çoxmillətlik və onun yaratdığı çoxmədəniyyətlik özlüyündə dünyanın dərkini ehtiva edir. Bu baxımdan, mədəniyyət fərdin və kollektivin davranışlarından (davranışlar münasibət və əlaqə fonunda meydana gəlir, fərdin resurslara və digər fərdlərə olan əlaqə və münasibətlərini şərtləndirir), davranışların yaratdığı adət qaydalarından və bunların formalaşdırdığı xarakterdən meydana gəlir. Xarakter fərdi və milli kimliyi müəyyənləşdirir. Milli kimlik isə demək olar ki, dil amilindən formalaşır. Eyni zamanda, mədəniyyətin (adət-ənənə, yaradıcılıq və quruculuq nümunələri) xarakterik xüsusiyyətləri burada önəmli rol oynayır. Xarakteri meydana gətirən kompleks elementlər isə fərdi və milli mədəniyyəti formalaşdırır. Mədəniyyət fərdə, xalqa, cəmiyyətə, dövlətə xas olan dəyərdir.

Müasir multimədəni cəmiyyətlər kulturoloji strategiyalara əsaslanan düşünülmüş multikulturalizm siyasəti olmadan sabit inkişaf edə bilməzlər. Bunu respublikamızın timsalında aydın görə bilərik. Belə ki, Azərbaycanın milli mədəniyyətinə uğurla inteqrasiya olan müxtəlif xalqların nümayəndələri harmonik inkişaf edirlər. Multikulturalizmdən imtina etmək isə yaxşı heç nə vəd etmir, çünki bu, təəssüf ki, bütün dünyada getdikcə artan anlaşılmazlığa, fobiya, qarşıdurmaya, milli və dini münaqişələrə aparıb çıxarır.

Hazırda dünyanın bir sıra inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrində fərqli mədəniyyətlərin toqquşmasının nəticəsində xoşagəlməz tendensiyalar meydana çıxır. İslamofobiya, irqçilik, ksenofobiya kimi təhlükəli meyillərin bəzən süni şəkildə alovlandırılması bu cür toqquşmaları daha da dərinləşdirir, nəticədə insan haqları və sosial sabitlik pozulur. Azərbaycanda isə əsrlərdən gələn multikulturalizm, dözümlülük və qarşılıqlı hörmət mühitində sabitlik, təhlükəsizlik, insan haqlarının müdafiəsi təmin edilir.

Tarixən müxtəlif etno-mədəni qrupların və dini konfessiyaların birgə yaşadığı ölkəmizdə multikulturalizm siyasətinin banisi ümummilli lider Heydər Əliyevdir. Ulu öndərin xalqın təkidli tələbi ilə siyasi hakimiyyətə qayıdırdıqdan sonra Azərbaycanı nəinki vətəndaş müharibəsindən qurtardı, eyni zamanda, ölkəmizdə mövcud olan bütün milli azlıqları vahid azərbaycanlıq ideologiyası ətrafında birləşdirdi. Dahi şəxsiyyətin həyata keçirdiyi bu siyasət Prezident İlham Əliyev tərəfindən hazırda uğurla davam etdirilir, multikultural və tolerant dəyərlərə Azərbaycanın mənəvi sərvəti kimi yanaşılır.

Bu gün respublikamız özünün uzun əsrlərin süzgəcindən süzülüb gələn zəngin multikulturalizm modelini dünyaya təqdim etməkdədir. Azərbaycanın bu sahədəki təcrübəsi qədim tarixə malikdir. Ölkəmizdə kilsə, sinaqoq və məscidlər azad, sərbəst, təhlükəsiz, qarşılıqlı hörmət əsasında, tolerantlıq şəraitində fəaliyyət göstərir. Təbii ki, belə bir mühit dövlətin apardığı siyasət və xalqın unikal daxili birgəyaşayış mədəniyyətini həyat tərzinə çevirməsi nəticəsində formalaşır.

Dövlətimizin başçısı cənab İlham Əliyev də prezidentlik fəaliyyətində hər zaman multikulturalizmə xüsusi önəm verərək deyib: “Leksikonumuzda nisbətən yeni söz olan multikulturalizm ənənələri Azərbaycanda əsrlər boyu həmişə mövcud olub. Sadəcə, müxtəlif cür adlanıb, lakin mahiyyəti dəyişməyib”.

Bu baxımdan Azərbaycan tolerantlıq və multikulturalizm diyarı olaraq humanitar və mədəniyyət sahələrində global əməkdaşlıq üçün əlverişli məkandır. Ölkəmizin global mədəniyyətlərəarası dialoq mərkəzinə çevrilməsi təsadüfi xarakter daşımır. Azərbaycan bu gün dünyaya istər tolerantlıq, istərsə də iqtisadi inkişaf baxımından yeni model bəxş edir, əsl tolerantlıq və inkişaf məkanı olduğunu təsdiqləyir.

Yeri gəlmişkən, burada bir həqiqəti də xatırlatmaq istərdim. Azərbaycanın dövlət quruculuğu mədəniyyəti tarixən ölkədə məskunlaşan ayrı-ayrı xalqların biliklərinin, vərdislərinin və təcrübəsinin sintezindən ibarət olub və hazırda da belədir. Onu da vurğulayım ki, XX əsr ərzində Azərbaycanda vətəndaş milləti formalaşmışdır. Bu formalaşma və inkişaf müasir dövrümüzdə də uğurla davam edir, Azərbaycan dövlətinin mədəniyyətlərəarası siyasi dialoqunun və birgəyaşayış prinsiplərinin ümumi çərçivələrinin müəyyənləşməsində qabarıq nəzərə çarpır. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı deyib: “Azərbaycan multikulturalizmlə bağlı çox böyük işlər görüb. Azərbaycan nümunəsi göstərir ki, multikulturalizm yaşayır. Baxmayaraq bəzi siyasətçilər deyirlər ki, multikulturalizm iflasa uğrayıb. Bəlkə haradasa iflasa uğrayıb.

Amma Azərbaycanda yaşayır və bu meyillər, bu ideyalar güclənir, ictimaiyyətdən də daha çox dəstək alır. Biz bu yolla gedəcəyik”.

Dövlət başçısının bu sözləri, həm də multikulturalizmə Azərbaycanda hər zaman mühüm önəm verilməsini göstərir. Tarixi araşdırmalar da təsdiqləyir ki, xalqımız əsrlər boyu tolerantlıq, dözümlülük, başqa dinlərə və mədəniyyətlərə hörmət prinsiplərini həyat tərzinə çevirərək bu prosesə mühüm töhfələr verib.

Bu gün Azərbaycan dövləti güclənir, inkişaf edir. Eyni zamanda, müasir dövrün çox mürəkkəb problemləri ilə üzləşərək onları həll etməyə çalışır və ya ölkəmizə təsirini azaltmağa çalışır. Regionda sabitlik, əmin-amanlıq və davamlı inkişaf nümunəsi olan Azərbaycan ərazisində olan müxtəlif millətlərin birgəyaşayışını təmin etməklə, bu nümunəni bütün dünyaya yayır. Tarix sübut edir ki, yalnız belə dəyərlər üzərində qurulan dialoq və əməkdaşlıq münaqişələrin qarşısını alır və dayanıqlı inkişafa gətirib çıxarır.

Son illərdə paytaxt Bakıda təşkil edilən çoxsaylı mötəbər beynəlxalq tədbirlər də Azərbaycanda multikulturalizmin inkişafından xəbər verir. Beynəlxalq Humanitar Forum, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv dövlətlərin mədəniyyət nazirlərinin konfransı, Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu, Dünya Dini Liderlərinin Zirvə görüşü, Krans Montana Forumu, Davos Forumu və digər beynəlxalq tədbirlər göstərdi ki, Azərbaycan multikultural ideyalar ətrafında intellektual müzakirələr məkanı kimi ən əlverişli dövlət, Bakı şəhəri isə sülh və sabitlik paytaxtıdır.

Həmin tədbirlər, eyni zamanda, xalqımızın yüksək qonaqpərvərliyini nümayiş etdirməklə yanaşı, Azərbaycanın qədim mədəniyyətə, zəngin incəsənətə malik polietnik respublika olduğunu sübuta yetirdi. Bu, dövlətin müxtəlif dinlərə, dillərə mənsub xalqlarının dincyanaşı yaşadığı multikultural ölkə kimi nüfuz qazandığını təsdiqlədi.

Ölkəmizdə mədəni müxtəlifliyin, sivilizasiyalararası dialoq mühitinin qurulmasında Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun xidmətləri də xüsusi qeyd olunmalıdır. Mehriban Əliyevanın aşağıdakı sözləri Azərbaycanda insan amilinə, bəşəri dəyərlərə, multikulturalizmə necə önəm verilməsinin, xalqlara, etnik qruplara məxsus adət-ənənələrin dərinədən qorunmasının parlaq ifadəsidir: “Xalqlar arasında ənənəvi dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin, tolerantlığın hökm sürdüyü Azərbaycan cəmiyyəti bizim tarixi nailiyyətimizdir və bu amil ictimai-siyasi həyatımızın aparıcı normasına çevrilmişdir. Ölkəmizdə yaşayan müxtəlif xalqlara öz milli mənəvi dəyərlərini, dini etiqadını, adət-ənənələrini qoruyub saxlamaq, dil və mədəniyyətini inkişaf etdirmək üçün demokratik şərait təmin edilmişdir. Azərbaycanın bütün vətəndaşları dilindən, dinindən, etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq, əsas insan hüquq və azadlıqlarına malikdirlər. Qürurverici faktır ki, Azərbaycan dünya ölkələri üçün tolerantlıq örnəyi hesab olunur və bir çox dövlətlər bizim təcrübəmizdən yararlanmağa çalışırlar”.